

CZEGLÉDI KATALIN - HORVÁTH GÁBORNÉ

„Dunakanyar - népvándorlás - honfoglalás”

A Magyar Őstörténeti Munkaközösség Egyesület ez évi őszi, egynapos konferenciáját e cím témakörében a gödi József Attila Művelődési Házban tartotta.

Dr. Erdélyi István, az egyesület elnöke megnyitójában tájékoztatta a vendégeket: felolvasó üléseinket több vidéki városban – Vásárosnamény, Marczali, Esztergom, Szolnok, Tápiószéle – rendszeresen tartjuk. Gödön most először került ilyenre sor. A hely szellemével egyezően így a fő téma: a Dunakanyar régmúltja, emlékei és jelene. Az előadascímek is ezt bizonyítják:

- Mráv Zsolt (Budapest): A Dunakanyar és környéke a késő római korban.
- Fehér Bence (Budapest): A jazigok „fő városa”.
- Erdélyi István (Göd): A népvándorláskor népeinek régészeti emlékei a Dunakanyar bal partján.
- Surányi Dezső (Cegléd): Időjárási körülmények és extrémítások a Kr.u. 6-10. században.
- Czeplédi Katalin (Surány): Törzsnevek és földrajzi nevek a Dunakanyar bal oldalán (a *Keszi* név kapcsán).

A délelőtti előadások a tudományos ismereteken túl történelmi érdekességekkel is szolgáltak. Ilyenek pl., hogy a teljes dunakanyari római **erődrendszer**t csupán korunkban a légi felvételek alapján lehetett „meglátni és feltárni”, hogy **Basahar c** környékén tiszta véletlenségből találták meg az avar kori temetőt, vagy Zilahy Lajos író **szobi** tanyája mellett került elő egy 370 körüli kvád falu, és **Vespasianus** római császárt és hadvezért pedig a **mai Göd** területén ütötte meg a guta, amikor a kvádok békét kértek tőle, ő meg behódolást és engedelmességet követelt, és erődöt akart velük építtetni. (Az erőd ma is befejezetlen.)

Hadrianus „Bekezdései” is részben „rólunk” szólnak. Ptolemaios írásai pedig földrajzi fokokban adták meg a dunakanyari **jazig** várostelepülések pontos adatait. A longobárdok nagyobb csoportja innen „mitőlünk” települt át a mai Itáliába. Megtudtuk azt is, hogy a honfoglalás előtt kb. ötszáz évvel vulkanikus katasztrófa rázta meg a kontinenst. Ezután igen **kedvező klimatikus vi-**

szonyok alakultak ki a Kárpát-medencében. Melegebb lett a klíma, kedvezőbbek lettek az életkörülmények, földművelésre alkalmas területek képződtek. A Pilis és a Dunakanyar ma is többféle flóratartomány találkozó pontja.

Nemcsak nyelvészeti őstörténeti érdekesség volt *Dunakeszi* település kapcsán a **Keszi** törzsnévről a Volga – Urál vidéke és a Kárpát-medence földrajzi neveinek összehasonlító vizsgálata fényében tartott beszámoló. Az előadótól – László Gyula gondolatait is megerősítve – megtudtuk, hogy a *Keszi* és szócsaládja azokból a legősibb szórétegekből való, amelyek igen „...távoli idők életéről vallanak...” (LÁSZLÓ Gyula: Múltunkról utódainknak Püski Könyvkiadó Budapest 1999:22)

A délutáni időszak a tudománytörténeté volt. Horváth Gáborné egy korunkbeli, „bal parti szellemi erő”, a felvidéki dunaszerdahelyi Liliium Aurum (magyar nyelvű) Könyv- és Lapkiadó tevékenységét mutatta be

(L.: <http://www.liliumaurum.sk/lilium.htm>). Kiadványaikból pedig azokat az ifjúságnak (azaz – a Felvidék magyar anyanyelvű iskolásainak) szánt, ún. „kiegészítő” könyveket, melyekből megismerhetik a Kárpát-medence növény- és állatvilágának (ős)történetét és a neves magyar történelmi személyiségekről szóló „Katedra” kötetet, melynek címe: Királyok, fejedelmek, kormányzók.

Meghívott vendégeink voltak: a könyvek tanár-szerzője Dr. Csicsay Alajos és a Kiadó igazgatója Hodossy Gyula. Az Őstörténeti Munkaközösséget és a Kiadót Vámbéry Ármin nyelvtudós, etnográfus és Ázsia-kutató szellemi hagyatéka is összekapcsolja. Az előadások jó része így Vámbéryről, Dunaszerdahely szülöttjéről szólt:

- Darkó Jenő (Szentendre): A magyar őstörténet kutatása Vámbéry előtt.
- Földvári Sándor (Pécel): Vámbéry és a zarándoklatok.
- Horváth Gáborné (Esztergom): A megtalált örökség. Az I. Nemzetközi Vámbéry Konferencia (írásbeli anyaga, szerk. Dobrovits Mihály).
- Dobrovits Mihály (Miskolc): Vámbéry Ármin az

orientalista.

Az egyéb témájú előadások közül Dolnics Zoltáné (Miskolc) A Nagy Lajos Király Magán-egyetem Miskolci Bölcsész Egyesület díszdoktoráról, Dr. Sipek Ottó professzorról és P. dictus magister Anonymusról szolt. Obrusánszky Borbála a kaptárkövek mongol párhuzamairól tartott figye-

lemre méltó, képekkel illusztrált beszámolót.

A baráti-szakmai beszélgetés és könyv-ajánlécsere folyamán közös szándék született a további együttműködésről és egy jövőbeni dunaszerdahelyi Vámbéry-találkozóról a szakmabeliek és az érdeklődők számára.

CZEGLÉDI KATALIN

Beszámoló egy akadémiai doktori védésről

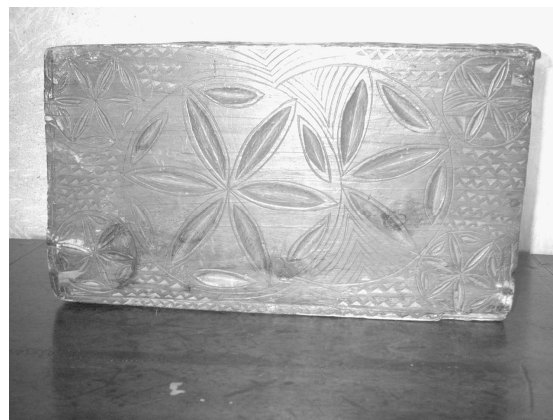
A Magyar Őstörténeti Egyesület egyik ülésén Budapesten hallottam Gyulai Ferenc Lajos archeobotanikus előadását olyan ételmaradékokról, amelyek a régészeti ásatások alkalmával nagyon gyakran hajdan volt kutakban, gödrökben, szemétdombokon és cserépedények falára rakódva maradtak fent, s amelyek meglepően sok adalékkal szolgálnak eleink konyhakultúrájának kutatásához, jelzik az ételek alapanyagának (növények, növényi magvak, állatok) előfordulási helyeit, idejét, stb... Az előadásból egyértelműen kiderült, hogy ezen archeobotanikai kutatásoknak komoly nyelvészeti és őstörténeti kihatásai, tanulságai vannak.

Miután nyelvészként növénynevekkel, gyümölcsnevekkel magam is foglalkoztam, érdeklődéssel hallgattam Gyulai Ferenc Lajos A Kárpát-medence növényvilága, magleletek az őskőkortól a honfoglalásig témájú előadását az akadémiai doktori védésén (MTA Budapest 2004. október 28.), amelyből figyelem-felkeltésként néhány gondolatot szeretnék kiemelni:

Elsőként megtudtuk, hogy a Kárpát-medencében van a legtöbb maglelet, Lengyelországban pl. fele annyi sincs. A kutató a kezdeti növény-termesztést i.e. 6. évezredre teszi. Ismertette egy sor növény, pl. köles (8 ezer éves), búza, borsó stb. származási helyét. Elmondta, hogy a főzés megjelenése agyagedényhez kötődik a neolitikumban, valamint alkoholtartalmú italok fogyasztása is már ugyanettől a kortól kezdve ismert. Beszél a sörkészítésről. Tájékoztattott arról, hogy a kultúrnövények mennyire kultúra függőek. Megtudtuk, hogy szarmata ételmaradványban só mutattak ki, továbbá, hogy a 8. évezredben Közel-Keleten ala-

kult ki a domesztikációs növények, állatok egész sora. Beszél a Körös-kultúra növénytani lelet együttesének jelentőségéről: pl. 6 búzafaj ismert, amely csak a Közel-Keleten és a Kárpát-medencében fordult elő. Ebben az időben már ismerték az erjesztést, fogyasztották a kását, kenyeret. Egyértelmű, mennyire meghatározóak a klimatikus okok. A 9. század előtt, pl. a mainál melegebb volt a klíma. Bizonyos népek azonos ételeket fogyasztottak, így pl. állati zsiradékkal főztek húsos, kásás ételeket a szkíták, szarmaták és az ősmagyarok. Megfigyelhető a növényi magvaknak egyfajta vándorlási iránya Közel-Keletről a Kárpát-medencébe.

Érdeemes megismerni Gyulai Ferenc Lajos munkásságát, mert nemcsak a gasztronómiai, hanem a magyar nyelvészeti és őstörténeti kutatás számára egyaránt hasznos információkhoz juthatunk.

Világ-virága jelkép egy magyar rab utazóládáján Svájcban, a Sion vára kiállításon
(Fotó: Rónai Lászlóné)

Záhonyi András NYÁRON TÖRTÉNT

Tanáraink, hallgatóink előadásai a nyári konferenciákon, táborokban

A júniusban megrendezett **SZITTYA VILÁGTALÁLKOZÓN**, Budapesten Gyárfás Ágnes, Molnár V. József, Stamler Imre, Szelestey László, Takács Pál és Záhonyi András képviselte rövid előadásokkal intézményünket. Mivel a találkozó egybeesett a székelykeresztúri Szent Korona-szertartással, ezért Végvári József előadása elmaradt.

A júliusi **ÖRÖKSÉG Népfőiskolai Táborban**, Ipoly-ságon Bakay Kornél *Csaba királyfi régész népe -- legenda és valóság* címmel tartott előadást, Molnár V. József *A Hadak útjáról* beszélt, Kiss Dénes költő kalandozásokat „vezetett” a Broca-mezőkön, Záhonyi András az ókor szimbólumait és magyar párhuzamaikat fóliák segítségével mutatta be, „*Kigyúlt a mennybolt, zeng a Hadak Útja*” címmel pedig Pap Gábor tartott előadást, majd megnyitotta a Szkíta vándorkiállítását.

A **Zürichi Magyar Történelmi Egyesület** nyíregyházi Őstörténeti Találkozásán, július végén Dolnics Zoltán „A magyar előnépek Belső-Ázsia és a Kárpát-medence között” címmel tartott előadást, Záhonyi András pedig sumer-akkád-magyar szó- és jeltárának újdonságairól beszélt.

Örömmel számolhatunk be róla, hogy 2004-től egyetemünk egyik volt hallgatója, Pataki Tamás is „völgy-polgár” lett. A **Művészetek Völgyében** július végén és augusztus elején megrendezett grafikai kiállítása, háromdimenziós holografikus díszítőburkolatai és az állatmintázatokról szóló előadásai sok látogatót vonzottak a Vajai-házba, mely népi tárgyak múzeumaként is szolgál. Idén a kiállítást Osváth Ilona eredeti viseletgyűjteménye gazdagította.

A **pomázi MAGYAR VÁR** táborában idén júliusban a székelység története, vallása, hitélete, építészete, autonómiája, néprajza, társadalmi szerveződése, valamint a magyarság jövője volt a központi téma. A sátorozás és a részvétel a tábor előadásain ingyenes volt. Csak a reggeliért, ebédért és vacsoráért kellett az önköltségi árat megfizetni a táborozóknak. Minden este Dúcz

Júlia és Bakonyi Ernő „Savanyú” tanította néptáncra az érdeklődőket a Téka együttes táncházában. A hét folyamán a széki, a szatmári, a mezősegi, a kalotaszegi, a dunántúli, a gyimesi, a vajdaszentiványi és székelyföldi táncrend bemutatására és alaplépéseinek megtanítására került sor. Az éjszakai táborútnál Waszlavik „Gazember” László kísérte tangóharmonikán a nótázókat.

A szabadegyetem előadói közt szerepelt Csapó József nagyváradi szenátor (Székely Nemzeti Tanács), Árva Vince pálos atya, Pap Gábor művészettörténész, Petrás Mária csángó iparművész és népdalénekes, Csihák György történész, Mesterházy Zsolt ókorkutató, Kátai Zoltán énekmondó és a régizenét játszó Kecskés Együttes. Bérci Szaniszló az eurázsiai művészetek és a matematika kapcsolatáról, Friedrich Klára a székely rovásírásról, Simon Péter az amerikai indiánok és a székelység díszítő művészetének párhuzamairól, Barabási László a maroszekei és udvarhelyszéki népszokásokról, Pozsony Ferenc a székely társadalom felépítéséről, Bakay Kornél a székelyek eredetéről tartott előadást.

A **MAGYARSÁG és a KELET** címmel a Magyarok Világszövetsége rendezett **Őstörténeti Konferenciát** 2004. június 2-4. között. Egyetemünk tanárai a rendezvényen a következő előadásokkal szerepeltek:

Gyárfás Ágnes: A világ képe az alacsikai református templomban

Bakay Kornél: Iráni nyelven beszéltek-e a szkíták?

Molnár V. József: A magyarság ősi naptisztelete

Farkasinszky Tibor: Magyar őstörténet új alapokon

Kiss Dénes: ŐSNyelv-nyelvŐS

Czeglédi Katalin: A magyarság, Európa és Kelet a földrajzi nevek fényében

Stamler Imre: A fejedelmi kor vaskohászati üzemének és telepeinek felfedezése

Záhonyi András: A mezopotámiai világszemlélet megjelenése az íráslelkékben és művészeti alkotásokban.

Magyar Sziget

Idén augusztus 11-18. között a Börzsöny egyik festői, hegyektől ölelt tisztásán rendezték meg a nemzeti értékeket valló fiatalok táborát. Az előadók között szerepelt Radics Géza, aki a Miskolci Őstörténeti Fórumon is sokunkat megajándékozott legújabb könyvével. Munkásságának legfőbb értéke, hogy a legfrissebb szakirodalmi adatok rövid összefoglalása mellett áttekinthető térképekkel segíti tájékozódásunkat a múltban.

A kismarosi táborban számos politikai és tudományos-ismeretterjesztő előadás hangzott el. Az erdélyi autonómiával és a trianoni békediktátummal kapcsolatban meghallgathattuk Borbély Imre, Für Lajos, Raffay Ernő, Patrubány Miklós, valamint az ifjúsági kerekasztal, a magyarországi, illetve erdélyi Sajtóklub tagjainak álláspontjait.

Grandpierre Attila csillagász és fizikus (a Vágtázó Halottkémek egykori énekes) a zene kozmikus varázserejéről, ifj. Csoóri Sándor népzenei hagyományaink „varázsjeleiről”, Varga Tibor Sacra Pannoniáról, Kocsis István a Szent Korona misztériumáról és tanáról, Kiszely István a magyarok ősi kultúrájáról és történetéről, Friedrich Klára a rovásírás történetéről, Harangozó Imre az etelközi magyarokról beszélt a nagyszámú érdeklődőnek.

Egyetemünk professzora, Bakay Kornél *Történettudomány és nemzettudat* címmel tartott helyzet-elemző és jövőbeli programot kínáló előadást. Tudunk-e még meghalni a hazáért? – tette fel a kérdést a régészprofesszor. A jog és a fegyver után a föld az a harmadik elem, ami feletti rendelkezés elvesztése után egy ország teljesen kiszolgáltatottá válik – jegyezte meg a történettudomány szakembere. Követendő példaként Gibraltár és Dél-Tirol önrendelkezésért folytatott küzdelmét hozta fel, jelezve, hogy a hosszú távú küzdelemre kell felkészülnünk. Felemelte szavát a történelem-érettségi tervezett eltörlésével kapcsolatban is, mely a következő generációkat fosztaná meg múltjuk alapos megismerésétől, s tenné kiszolgáltatottá rövidtávú nemzetközi érdekeknek, idegen gazdasági törekvéseknek, aljas manipulációknak.

Falvai Károly *Boldogasszony napja* alkalmából rövid beszédében állított emléket a Magyarok Nagyasszonyának, s felhívta figyelmünket a nők ma elhanyagolt, ám nagyon fontos szerepére a világ dolgainak irányításában.

A táborban egy olyan vélemény is megfogalmazó-

dott, hogy érdemes lenne követnünk a lengyelek példáját: náluk ugyanis két EU-ellenző erő is bejutott az Európai Parlamentbe. A sorkatonaság megszüntetése a nemzeti érdekek önvédelmének még a lehetőségét is megszünteti: egy esetleges zavaros helyzetben kiszolgáltatottá teszi országunkat, egy új geopolitikai helyzet esetében pedig nem tudja segíteni a rend kialakítását és betartását.

A könyvtáraknál kitett szórólapokról megtudhattuk még, hogy Várpalotán, a Zichy-kastélyban megnyílt a világ első *Trianon Múzeuma*.

Az esti programokból csak néhányat volt alkalom megtekinteni. Érdekes színfoltot jelentett Waszlavik „Gazember” László és szabadcsapata (melyet két kiváló mozgású és énekhangú leány alkotott). Ők népdalokra építkező dalokkal, nótákkal lelkesítették hazafiságra és örömteli éneklésre a megjelenteket. Az erdélyi TransylMania zenekar, a Kormorán, és a Kárpátia mellett az Egészséges Fejbőr, a Romantikus Erőszak, az Ifjú Muzsikás, a P. Mobil, a Pokolgép és a Beatrice is látványos koncerttel szórakoztatta a fiatalokat.

A tábor a hagyományoknak megfelelően ökumenikus istentisztelettel zárult, példát adva rá, hogy a hithű emberek körében megvalósítható a közös álláspont kialakítása, és a problémák erőszakmentes megoldása. A mai világpolitika öntelt és pénzistenítő köreinek volna mit tanulniuk egy ilyen eseményen...

Hagyományőrző programok sikere az augusztusi Nagykárolyi Napokon

Rövid beszámoló a néptáncos és népzenei eseményekről

A 2004-es Nagykárolyi Napok nagyszínpadán először a mátészalkai *Szatmár Táncegyüttest* láthattuk. Kalotaszegi és -- stílszerűen -- szatmári táncaikat a közönség hatalmas tapsa kísérte.

A micskei *Görböc* táncosai – akik délután még Diószegen léptek fel – több száz néző előtt mutathatták be a Mohács melletti Dunafalva karikázójából, mezősegi csárdásból és felcsíki énekekből álló műsorukat.

A kolozsvári *Ördögtérge* fellépése bizonyította, hogy a gyűjtőmunkára épülő szakmai munka az amatőr együtteseknél is meghozza a gyümölcsét. Az ötödik születésnapját ünneplő együttes felcsíki táncrendje a csíki bálók hangulatát idézte fel. Műsorukból megismerhettük még a magyarországi románság egyik gyönyörű

táncát, a méhkerékit is.

Az Elek melletti másik hagyományörző román falu, Méhkerék táncrendje a fesztiválon megjelenő román együttes, a *Conuna Codrului* (a név jelentése: az erdő koszorúja) figyelmét is felkeltette. Reméljük, hogy az improvizációra épülő, és a lány határozott vezetését megkövetelő táncokat sikeresen elsajátítják majd a román táncosok is, akik inkább a szigorú koreográfiai sorozatokhoz és a leánytáncosok „önállóságához” vannak hozzászokva.

Óriási tapsot kapott a román táncegyüttest is kísérő *Iedera* zenekar. A Bukarestből érkezett *Radu Csordás* énekessel olyan összhangot teremtettek, mintha már évek óta együtt dolgoznának.

A környék sváb táncait a *Nagykárolyi Német Tánc-csoport* elevenítette fel a háromnapos ünnepeksorozat látogatói számára.

A *Rekettye* néptáncsoport 1998-ban a károlyi tánc-házból „nőtt ki”. A helyi táncházak alakították meg, s ebben a törekvésben a magyar tánc-hagyományok igényesebb ápolása vezérelte őket. Most a budapesti *Timbura* zenekar kísértével Küküllő-menti táncokat láthattunk tőlük. Az előadáson már érződött az a magas fokú szakmai elvárás, amelyet Danka Botond, a táncgyűttes fiatal vezetője a táncosok elé állított. Remél-

jük, hogy 1-2 éven belül megalakul majd az együttes saját zenekara is. Erre bízta a csoportot a Timbura prímása, Orbán László is, aki egykoron a székelyudvarhelyi táncházban muzsikált.

Külön színfoltot jelentett a Rekettye spontán fellépése a Polgármesteri Hivatal előtt, mely az utcaszínházak hangulatát idézte fel. Azért az utcán, mert idén nem jutott pénz az előző években sikeresen működő Folkszínpadra. Az együttes és népes közönsége arra szeretne volna felhívni a rendezők figyelmét, hogy a könnyűzenei produkciók mellett van igény a magyar, román és német hagyományokat külön színhelyen bemutató színpadra is. A kézműves foglalkozások és az esti táncház sikere ugyanis bizonyítja, hogy a közönséget aktív munkára hívó, folyamatosan zajló programok vonzóak a felnőttek és a gyerekek számára egyaránt.

Akik most lemaradtak a Rekettye műsoráról, azok ezt **november 13-án** bepótolhatták: ugyanis ekkor rendezték meg a színházban és a kultúrházban a **Nagykárolyi Táncház-találkozót**. A következő héten, **november 20-án** pedig a **Kolozsvári Táncház-találkozó** keretében épülhetett tovább a Kolozsvárott tanuló nagykárolyi egyetemistáknak köszönhetően a két város közötti kulturális kapcsolat.

OLASZ FERENC IN AETERNUM

„Ne mondd a fényt árnyéknak, az árnyékot pedig fénynek”

2004. október 17-én nyílt meg *Olasz Ferenc* fotóművész (szül: 1943. január 1-én, Alsópáhokon) "In Aeternum" című vándorkiállítása a budapesti Szent István Bazilika Altemplomában. (Megtekinthető: dec. 5-ig.) A vándorkiállítást a nézők korábban már megtekinthették Tihanyban, Veszprémben és Révfülöpon is.

A megjelenteket Szabó Géza kanonok, plébános köszöntötte, majd a kiállítás-hoz méltó különlegesen szép és emelkedett megnyitó beszédet mondott Dr. Papp Lajos szívsebész professzor. A megnyitón közreműködött Maczkó Mária énekművész is. Tisztán csengő hangja ennek a tiszta képi világnak a visszatükröződése volt a hang és a szó varázslatos színeivel.

Ez a csodaszép kiállítás azonban túlmutat azon a nem kevésbé általános igényen (melyre a

kiállítások hivatva vannak), hogy gondolatokat ébresszen és esztétikai élményt nyújtson, -bár alapvető célja természetesen ez is. Hiszen Olasz Ferenc képei a művész emberi-lelki tisztaságát tükrözik, s több mint figyelemre méltóak! Sugallják ("ha van még kedv ez aljas világban" – idézet Ady-tól) az örök igényt a tisztaságra, a megtisztulásra!

Kiemelkedő, központi célja mégis egy nemesebb ügy szolgálata: a *daganatos gyermekek megsegítése*, egy alapítvány által, illetve a nézők adományai és a képek megvásárlása által. A nemes cél külön figyelmet érdemel, sőt nemes hagyományokat teremt, ezért akik tehetik, segítsenek!

A csodálatos fotográfiák megtekintése is páratlan élményt nyújt: impressziók hitről, Hazáról, szeretetről, az emberről.